

CUNICULUS

(Regényrészlet)

Írta, összeírta, átírta, mesélte, átmesélte, megmesélte, költötte, át-költötte, dramatizálta és a megfelelő helyeken illusztrálta időszámításunk 1978. évében

BALÁZS ATTILA

CUNICULUS — KUMULONIMBUSZ — KOLUMBUS

Kedves barátom! valahol minden összefügg. Imádok mesélni. Mesemondó szikla akarok lenni. Úgy érzem, időtlen idők óta ülök itt a teremtés pálcikájával, a nagy fekete cilinderrel és a metszőollóval, mellyel valamilyen kényszerből mégis minden kibontakozót lenyesek, mielőtt teljes szépségében kibomlana. Egyfajta céltalan muszáj-játék is ez. Színes üvegcserepek a napfényben. Összekeverem őket, s gyönyörködöm bennük. Tetszenek. Az enyémekek is, nem is. Látom is magam bennük, nem is. A kavargó történetek, történetdarabkák, képek, gondolatok és gondolattöredékek, ötletek és ötlettöredékek, ötletlenségek stb. szoros egymásmellettiségéből kell kipattannia a szikrának. Nem én találtam ki. Lesem, mi lesz. Leshetem? Furcsa gondolatok kavarnak a fejemben. Csonkok. A szelektáló mechanizmusba vetett hitem olykor meginog, s ez képes megbénítani — egy időre. Csak a Gutenberg-galaxis tökéletlen tökéletességének ajzó gondolata oldja fel a görcsöt, meg a módszerbe vetett hitem. A módszerbe, melynek nem szabad tévesnek lennie, nem szabad rossznak lennie, jónak kell lennie, sőt többnek. Ilyenkor folytatni tudom a szövögetés/metszegetés néhol könnyed, néhol könnyes, véres, öregbítő játékát. Az emlékezőtehetség mintha halványulna. Már-már mintha egy magam duzzasztotta folyóban fuldokolnék. (Jársz-e még horgászni? Emlékszem napszitta agyad

csodálatos koncentrációjára: tökéletes egyidejű kifelé- és befelé-tigyelés, pontos és gyors reagálás a legkisebb rezdülésre. Csodálatlak. Csendben a torkodra helyeztem volna ujjaimat. Valójában nem érdekeltél.) Önállósuló folyam. Törvényeket igyekeznek szülni, törvényeket igyekeznek diktálni. Egyre kevesebb olyan kanyar, amelyet én szeretnék. Félek, hogy untatlak, félek, hogy főlöszlegesen ismételtetek. Értsél meg! itt babrálok ezzel az istenverte kalappal, s nem tudom kiemelni belőle a nyulat, míg mások ezt olyan elegánsan csinálják. Figyelmem folyton elkalandozik. Képzeld el egy sorozat felfújandó léggömböt! Én azokat a léggömböket akarom felfújni, melyeket mások nem szoktak felfújni. Szűz levegővel szeretném feltölteni, de olyan sokan éltek és lélegeztek már előttem. A léggömböket alig tudom csokorban tartani. Minél nagyobbra fújod őket, annál szebben rajzolódik ki oldalukra az ábra, s annál közelebb állnak a kidurranáshoz. Végül megharagszom. Rájuk húzom a kalapot, és faképnél hagyom őket. Akkor azután szikrázhatnak! (Pedig nem így van.) Nem akarom őket nagyon felfújni, s szűz levegő pedig — régóta tudom — humbug. Nem akarok nyakatekerten dialektizálni, mert nem tudok, pedig a dialektika ügyes kezekben a gondolati pontosság és árnyaltság hatékony fegyvere lehet. (Ahogy az ellenkezője is.) Pedig. → Tudod-e, mit mondott a mesemondó szikla a mese végén a meséjét, a meséit tátott szájjal hallgató szíúknak, nem a szíúknak, hanem az irokézeknek? Tudod-e? Azt mondta, hogy: *most már berekesztem a szavamat. Amíg világ a világ, emlékezzetek a most hallottakra. Mondjátok tovább gyermekeiteknek és unokáitoknak, egyik nemzedék a másiknak. Lesz, aki jobban fog emlékezni, mint a többiek, lesz, aki szebben mesél, mint mások. De egyet tudjatok: ha elmentek egy mesemondóhoz, és megkéritek, hogy mesélje el nektek a rég volt történeteket, vigyetek neki ajándékot, kenyeret vagy húst, vagy ami éppen adódik, s hallgassátok végig akkor is, ha olyat mesél, amit már ismertek, mert soha többé nem fog mesélni nektek. Én mindent elmondtam, ami kezdetben volt, még azt is, ami még régebben történt. Most rajtatok a sor, hogy továbbadjátok a meséket, és örökre emlékezzetek arra, amit tőlem hallottatok.* Az eruditív poggász ugye? De én még nem tudom berekeszteni a szavamat, sőt úgy tűnik, nem is fogom tudni soha. Nem lehet ennek a végére érni. Az az istenimádó/istenverte nagyanyám kereng a fejemben meg a szifilisz, s kénytelen vagyok beszélni róluk. Ó, Kalliopé, ó, Klió! gyertek, gyertek! Mindent át- meg átszó akarat-

lanul is a történet, a történetiség, a történelem. História, Hispánia stb. Élünk mindannyian százezer évig! Miért is ne? Nyilván a múlt égisze alatt vettem papírra mondjuk száz évvel ezelőtt, hogy *szilaj párzások a mindent elrejtő, s mégis el nem rejtő falak mögött, talajgyengétek, mesterkedések, képmutatások, kokettériák, hazudozások, működő mirigyek, szilárd, meleg, csúszós, rafinált behatolások, amatőr kémek, rajtakapások és köréjük elmés sztorikat kanyarító írók, gyönyörű estélyi ruhákban színházba igyekvő emberek, függönyök, színészek.* És nem kell szó szerint érteni, és semmi más, mint az írott szó varázsa. (?) És különben is nem árt majd egyszer leülni, s a hosszabb utak porát piszkálgatva ki lábujjaink közül elmondani gyermekkorunk kedves meséit. De akkor, ha köztünk lesz, már nagyobb figyelemmel fogjuk hallgatni a szót kérő atyuskát, Lin-csit: *hivők, a buddhizmusban nincs helye az erőfeszítésnek. Semmi egyébre nincs szükség, csak viselkedjétek természetesen és elfogulatlanul: kakáljatok és pisáljatok, öltözzetek és zabáljatok.* És amikor arra halad a Nagy-Fehér Nyulunk, ki valahová nagyon siet, ki idegesen órájára pillantgat, ki azzal is csal, hogy észre sem vesz, Aliz-magunk búcsúzunk, s már indulunk is. 6 óra 30 perc. Szól a rádió. Mit evett a kis Aliz? Bolondgombát. Ez az egyetlen helyes válasz. Lin-csiék kitűnően ismerték a gombákat, s Lin-csi egész jól megvan Kalliopével és Klióval is. És elmehet a fenébe az, aki a faeces irritál, mert már hallani vélem: *a naturáliákhoz való vonzódása kiforratlanságának és kiéletlenségének tudható be.* Miért hódoltunk be Trágárosznak helyenként? Behódolunk-e Trágárosznak, akinek akkora szőrös füle van, mint az Isztriai-félsziget? Tkp. hagyom őket továbbra is a fenébe, mint a Cuniculus testi adottságai és jellembeli vonásai, valamint a nyúl közötti misztikus összecsendüléseket. És a kíváncsiság? Kedves barátom, a fejem zúgó kaptár. Gutenberg és McLuhan néz rám mosolyogva. És végül elnézésed kérem, ha ez az egész úgy tűnik neked, hogy holmi halandzsa, dodonai jóslat — erről nem tehetek. Kicsit a nyúl hátáról vettük szemügyre a dolgokat, de sürget az idő.

(Csak egy ilyen rövid, zárójeles kis intermezzo gyanánt iktatom ide be, hogy időközben Z.-val ismét jártam Velencében. Az általam jelölt útirány — többször is leellenőriztem — pontos, ezt Z. is megerősítheti. Z.-nek ez ügyben semmi oka sincs ferde tanúvallomást tenni. Pontosan úgy van, ahogy mondtam: *a bálnál bal-*

ra fordulsz, s végigmész a hotelek, albergók, pizzeriák utcáján a fehér térig. A sült pizza illata oltári. Ha nem térsz le az általam kijelölt útról, akkor okvetlenül el kell haladnod a HÁROM PÜ-POSHOZ címzett sütőde mellett. A csábításnak nehéz ellenállni. Odabent ördögös, fürge ujjak gyúrnák, dolgozzák vékonyra a tésztát, kenik rá a paradicsomot, a piros vagy egészen vörös szaftot, ami nélkül ez a kitűnő valami el sem képzelhető, sózzák, borsozzák — és origanóval fűszerezik. Ezt a régen roppant divatos fűszert ma már jóformán csak az olaszos konyhákban használják, pedig íze és illata alapján a világ hét legcsodásabb fűszere közé sorolható, a világ hat legcsodásabb fűszerével vetekszik. Kapásból — azt hiszem — csak az indiai sáfrányt említhetném az origano méltó ellenteleként. A kukumagyökérport, ami a 30-féle fűszert tartalmazó curry egyik alapvető összetevője. Az origano latin neve *Origanum vulgare*. Magyarul balzsamfű, fekete gyopár, kaslók, vadmajoránna vagy szurokfű (esetleg: szurdokfű). Aromájában némileg hasonlít a kakukkfűre valamint a majoránnára — ezért nevezik vadmajoránának is —, azonban kétségtelenül mindkettőt messze túlszárnyalja, mint holmi nyekergést az éteri muzsika. Íze meghatározatlan: kicsit csípős, kesernyés, ugyanakkor utolérhetetlenül ezoterikus — van benne valami, ami jellemzőbb a felsorolt első két tulajdonságánál, de nem tudom megfogalmazni, bármennyire igyekszem is. Szurokfűnek is nevezik — mint mondtam —, de ez ne vezessen félre! az origano csak annyira szurokszagú, amennyire acetonszagú az acetonnal le nem öntött nyúl. Hiszen a nép sem csálhatatlan. Egyrészt ez. Másrészt a kényszer, hogy minden ismeretlent, még ha óriási ugrással is, valami ismerthez hasonlítsunk, hogy meg tudjuk nevezni, el tudjuk raktározni. Az origano illó olajat, cser- és keserű anyagot tartalmaz. Erre mifelénk itt-ott húskételek és különféle töltelékek ízesítésére használják azok, akik be tudják szerezni és szeretik is. Kolbászba kitűnő — ezt ki kell domborítanom. Z. kitűnő spagettiszószot tud készíteni origanóval. Hoztunk is vagy 30 zacskóval a trieszti Via S. Francesco 33 alatti üzletből. Trieszt útba esik. Ugyanott szagos sajtot is vettünk, jóízűen elfogyasztottuk, majd rágyújtottunk egy-egy caporalra. Az üzlet elött. Az elárusítónak és tulajdonosnak egy személyben két fekete macskája volt, s nem tudott angolul, csak spanyolul. Állítólag andalúz és baszk, apai és anyai részről. Bizar volt. Nagyon jól éreztük magunkat. Ugyanolyan jól éreztük magunkat a HÁROM PÜ-POSNÁL is, ahol megfigyeltük, miként kerül a beparadicsomo-

zott, besózott, beborsozott, beoriganózott tésztára a sajt, ami a rácsos, lezárható, zsíros, fekete sütőben majd nyúlóssá olvad, amit én imádok. Meleg, nyúlós sajttal a számban sikítani tudok. Gyönyörű érzés. A sajtra a vendég óhaja szerint kolbász, sonka, gomba, kagyló, sós hal stb. kerül. Apró, caprit ölelő, sós haltekerccsek. Jólesik rájuk a sör. Azután eltűnnek a forró, fekete szörny torakában, utazás a cethal gyomrában. *Vigyázzunk rá, makarónista barátom, nehogy megkeseredjen a sajt!*

EUFEMIA.
CAPRICCIOSA.

Jellegzetesen ínycsiklandó illatuk van ezeknek a sütődéknek. Szinte hihetetlen, hogy milyen messziről kiszimatolja a nem náthás ember, hogy hol van a pizza-sütőde. Ebben az origanónak is nagy szerepe van. Az olaszos konyháknak különben is jellegzetes illatuk van. Az illattal New Yorkban is találkoztam, mégpedig sűrűn. Eleinte furcsa volt, később megszoktam. Rájöttem, hogy az amerikai a pizzát legalább annyira nemzeti eledelnek tartja, mint az olasz. Az olaszok meghonosították pizzájukat az Újvilágban. A sült pizzának lélekemelő hatása van, különösen reggel, habár reggel nemigen sütik, csak elvétve. A reggeli levegőben kígyózó pizza-illat egyike a legvidítóbb dolgoknak. Pizza-illat kígyózik Manhattan felhőkarcolói közt, s kingkongkúszik fel az E. S. B.-re. Úgy értesültem, Spanyolországban is közkedvelt a pizza, de arra sose jártam. De még járhatok. Mostanában divatos. Városunkban is van három sütőde. A harmadik nem is oly rég nyílt meg — mondjuk, egy fél évvel ezelőtt — az egykori KAFE EKSPRES helyén. Finom ott a pizza, úgy értem, jól sütik a pizzát, csak a tésztája egy kicsit furcsa, meg nem raknak rá elég origanót, így otthonról kell vinni, mert ott nem kapsz többet annál a kevésnél, amit belesütnek. Három pizzeria. Lehet, hogy a negyedik is benne van valamilyik rövid távú fejlesztési tervben, nem tudom, nem vagyok beavatva ezekbe a dolgokba. Amikor azt mondom, hogy az említett helyen jól sütik a pizzát, abba benne foglaltatik az is, hogy még fejlődniük kell. Bizonyára hiányzik a rutin, de lehet, hogy nem is az. Több, mint valószínű, hogy nemcsak az. Valami, ami ezekben az ördögös ujjakban és gazdájukban lakozik, de ezt nem érdemes boncolgatni. Zsákutca. MIÉRT HÁROM PÚPOS? Articsókával, ajókgagyúrrúval is kitűnő. A-r-t-i-cs-ó-k-a. Nem rossz. Határozottan

tetszik. Kimondottan szeretem az articsókát a pizzán, a húsos virágzatú articsókát. Articsóka vagy carciofini többes számban. A pizzát kizárólag sörrel kell leöblíteni, a bor olyankor szentségtörés. Nem is flaskós sörrel, kizárólag csapolttal. Masszív, habos, hús korszó, azután jöhet a caporal, Gitanes, kék doboz, kék füst. Nem szeretem, amikor előttem hagyják az üres tányért.

— Would you be so kind to clean up the table?

— Momento.

Az ételmaradék mindig zavar. Az imént még az örületig kívánatos valami maradványai az első füst után undort váltanak ki. Jóléteső elnehezedés. Nem kell sietni.

— Elég volt?

— Igen. És a tiéd?

— Is tele van.

— Finom volt, ugye?

— Remek, imádom az articsókát. Otthon nem kapható articsókás pizza.

— A Földközi-tenger környékén terem. A Belső-tenger környékén.

— Attól még eljuthat hozzánk.

— Drága. Kis üvegekben árulják, olajban. Van is egy a frizsinkben.

— Tényleg? Miért nem mondd?

— Miért nem érdeklődsz?

— Kapsz egy barackot!

— Abból botrány lesz.

— Fenyegetsz?

— Nem, csak mondom. Az a furcsa ajkú pincér már hegyezi a fülét.

— A Gino?

— Úgy hívják?

— Azt hiszem. Az előbb úgy tűnt, hogy ezen a néven szólította a másikat.

— Gino!

— Ne bolondozz!

— Miért ne?

— Induljunk! vár bennünket nanoszómiás emberkénk.

— Várjunk még egy picit.

— Érdekel ez a pincér?

— Izgatóan csúf.

— Ilyennek született. Ginókánk magzati fejlődése során a két orrnyúlvány összenövése elmaradt. Úgy nézem, egy műtéten már átesett. Minden ezredik ember ilyen.

— Nehezen szophatott.

— És még nehezebben tanulhatott meg beszélni.

— Honnan tudod, hogy tud beszélni? Hallottad?

— Nem, de úgy néz ki, mint az, aki nem tud beszélni.

— Miért, hogy néz ki az, aki nem tud beszélni?

— Megadom magam. Bekerítettél.

— De nem púpos.

— Ez a kettő nem feltétlenül jár együtt.

— Fárasztó vagy néha.

— Tudom.

— Nézd, hogy mosolyog!

— Vérfagyasztó.

— Milyen ügyesen bánik azzal a tállal!

— Mint amaz a téstával.

— Nézzük meg a templomot! jó?

A templom a tér jobb oldalán helyezkedik el, előtte három fedett kút plusz egy a tér túl oldalán. A túloldali a legnagyobb kb. kétszer akkora, mint a templom előtt lévő. Henger alakú kőkaváját cifra faragványok díszítik. Csendes, méltóságteljes. Megfáradt emberek üldögélnek a tövében, csendesen társalognak. Láttál már pepítés léggömböket? Felgyűrt farmernadrágos, fekete hajú, kreol bőrű suhanc árulja: piros, fehér, fekete, zöld, sárga és lila. A nagy kút mellett áll. Kutaknak nézem ezeket a tér kövezetéből kikandikáló, a tér kövezetével összenőtt hengereket. Az esőmarta, rozsdás fémtányér-sapkák apró lyukak. Idegesítő. Amikor megpróbálok bekukucskálni, fejemmel elfedem a nyílást, érzem a nap melegét a tarkómon, nem látok semmit. A fehér fényárban úszó tér után — érezni vélem — hűvös sötét. Az egyik lyukon bepréselt parányi kavics nyomán icipici csobbanás sincs. Zuhan a végtelenbe? Vagy kipárnázott, mohos talajon landol? Hűs, mohos talajon fekszik a tér melege után. Talán hálás is. Lehet, millió bőr, gumi, műanyag, fa vagy meztelen talp, mint folyó, súrolta a követ kaviccá, parányi kaviccá, mely végre nyugalomra lelt a kút mélyén, ha ugyan nincs ott lenn egy kis zöld kőevő. Kicsi zöld kőevő. Millió bőr, gumi, műanyag, fa vagy meztelen talp zarándoklása. Óriási, megkövült, absztrakt, sisakos üreginyulak örökre dermedten a kitérés pillanatában. (?) Anya és gyermekei. Pofáikon díszítés. Mely bün-

tetés mi bűnéért sújtotta örök, örök, örök mozdulatlanságba? Fentről orv sorozat, golyólyukas páncélsityakok. Szőrös testből víz fakad. Izmos rángás, a földben ér pattan. Nyissz. Most már örök csöndbe burkolózva. *Még éreztük, mozdulni már nem tudtunk.* A léggömbök odaát vadul táncolnak a zsinegen. Szellő, szabadulni igyekvő hélium — fel! Fel a magasba! a templomtoronynál is magasabbra, hol csúcán furcsa obszidián-csillogás. (?) Fénysugarakban tobzódás. Szemfájdító, nyakmerevítő, kivehetetlen. Fenn Hélios vakító szekere. Héliosz mosolya. A szürkülő nagy kövek közt zsenge hajtások: fű, sőt virág magasan virít a templom tomporán. A, nevezhetem, utcai fronton egy vakablak, alatta az ajtó fölött elmosodó, úgy vélem, 271B. Tépett fekete galambgubók, a vakablakban galambmész. Ideleenn hét-nyolc galambformájúbb szintén fekete állhatatosan szedeget.

— Z., tudod milyen a csirke?

— Milyen?

— Buta. Tudod-e, miért?

— Nem.

— Állandóan csipeget, és nincs rázkódást tompító berendezése a csőre és az agya közt.

— És a galambnak?

— Nem tudom.

A vastag, csukott ajtók mögött biztosan hűvös, mint a kút alján és félhomály. De az ajtók zárva.

SI VENERALE CORPO DI ST. LUCIA
ORIGANUM VULGARE.)

Etetés. : .

Éppen PIZZÁT sütött a nyúl — nevezhetném N. N.-nek is, de maradjon inkább egyszerűen csak: nyúl —, amikor betoppant a kétévenként újraválasztott erdei komisszió: a sün, a róka, a medve, a farkas, és a nünüke, élén magával a bagollyal. Szólt a bagoly:

— Kulcsfontosságú probléma megvitatására került sor tegnap a Keleti Nagy Platán alatt, ami felől nem tudom, értesültél-e, hiszen a harkály tagadja, hogy a hír befutott lapzártáig, de ez nem lényeges, ellenben ezeknek a hosszas értékelés után született döntéseknek a homlokterében határoztuk el, hogy személyesen meglátogattunk, és tudatjuk veled, miszerint, jobban mondva tájékoztattunk afelől, hogy hosszas mérlegelés után abban a megkülönböztetett tiszteletben részesítünk, mely megkülönböztetett tiszteletben való részesítés javaslatát a tegnapi ülés résztvevői egyhangúlag elfogadták, s amely a törvényileg rendszabályozott beszolgáltatást illetően...

— Arról van szó, bagoly kolléga úr is azt igyekszik mondani, ma rajtad van a sor, te adod oda ebédedet az oroszlának — szakította félbe a nekihevült tollásfülest a róka.

— Mi egyebet tehetett a nyúl, kisütötte illatos pizzáját, s frissen-gyorsan útra kelt, hanem útközben megszomjazott, a kút felé vette az irányt, s amikor belenézett, mentő ötlete támadt. Az oroszlán morogva fogadta:

— Hol az istenben vagy ilyen sokáig!

— Elnézést kérek, ó, fenség, utamon nem várt akadályok gördültek elém. Itt a finom pizza. Olasz specialitás. Készítését még déddéddédapám leste el a messze híres olaszföldön.

— Add ide!

— Jó étvágyat, ó, fenség!

— Köszönöm viszont.

— Hanem elnézést, ó, fenség, hogy alkalmatlankodni merészelek továbbra is, csak azt szeretném megkérdezni, ki lehet az az oroszlán, aki megállított útközben, és elvette az, ó, fenségednek sütött pizzát, úgyhogy, ó, fenségednek újat kellett sütnöm — sajnos, már csak a maradékból.

— Az oroszlán harapásra tátott szája tátva maradt a levegőben:

— Micsoda?!

— Mondom, egy másik, oroszlán, ó, fenség. Nem ismerem.

— Hol történt a dolog?

— A Nyugati Nagy Platántól nem messze, ó, fenség. A függőleges barlangnál. Oda fészkelte be magát a betolakodó.

— Szörnyű haragra gerjedt az oroszlán:

— Indulunk! vezess!

Mondanom se kell, így mentette meg pizzáját a nyúl. Nyomban el is indult haza, a bérc felé, azonban fele úton se volt, hatalmas hóvihar támadt. Ment, mendegélt tovább, hanem egyszer csak a szél kezdte ám csúnyán átjárni nyári gúnyáját. Arcába szórta a havat, csípte, mint milliónyi apró tű. Befütyült az orra alatti hasadékon, felfújta pofazacszóit, hiába próbált fütyörészni. Aki nem hiszi, járjon utána. A fehér kavargásban a bérc alig látszott, de csak ment rendületlenül, némán, immár megmeredt pizzájával a hóna alatt. A jéggé fagyott ketchup egyáltalán nem veszélyeztette azzal, hogy bemaszatolja bundáját. Jófajta ketchup volt, a Cirio-féle, amit születésnapjára kapott sünektől kárpótlásul, hogy egyszer úgy túljártak az eszén. Szó, ami szó, lóvá tették akkor és ott. Később ugyan bevallották, hogy becsapták, azóta őrizkedik a hengegéstől. *Így van ez, az ikerformájúaké a világ, persze, ha ügyesen ki tudják használni. Ugyan ki tudná két sünn közül kiválasztani a lányt. Talán a diákok, akik olyan visszataszító rajzokat rajzolgatnak unalmas órákon, hogy egy sünn, rajta egy nyúl, s odairják, hogy minden szerelem fájdalmas. Nagyon szellemes, mondhatom. A nóta szerint egyes fiúk buzgalmukban még a sünt is. Ejnye nol vagy ejnye nal mire való ez? A poén, az elmaradhatatlan, persze, az, hogy előbb megborotválják. Isten ments! A rézfánfütyülőjét vagy a rézangyalát! Egészen kihűlt, de majd felmelegítem otthon, csak érek valahogy haza. Bajszomra mondom, jól beketchupozom még egyszer. A tapasztalat azt mutatja, nem kifizetődő a túlzott spórolás. Nem és nem, a tékozlás se jó. Legfontosabb az arányérzék. Például tavaly, de hagyjuk ezt, kit érdekel az, hogy mi volt tavaly. A tavaly az csak tavaly és punctum. Az igazságnak tartozom azzal, hogy egyre jobban fázom. Édes gyapjúszőreim, melengessétek még egy kicsit ezt az árva lelket itt, még nem jött el az ideje annak! Azt mondják, a fagyhalál a legszebb. Brrr, hát létezik egyáltalán szép halál? A testek általában sűrűbbek lesznek, fajsúlyuk növekszik. Nem tudom, mi a köze ennek azokhoz a gyönyörűszép hallucinációkhoz. Jó volt az a film. Csak a fenekére huppant a hóban, a nő meg nevetett, fejét hátravetette, hófehér hattyúnyakon pihék. Néha szükség van a filterekre. Tényleg jó film volt, nem mint az a csapni valóan rossz novella, igaz, akkor úgy írtak, de az nem mentség. Az-e? Én nem akarom elsietni a dolgot. Mindenesetre úgy tűnik, egyelőre a 39,5 fok megvan. Jó lesz utánanézni, ki is volt az a*

Kocsis. Van olyan is, hogy hópihekristálylánggrácshereboltozata-csilagportoronybagymázkényszerképzet űr, titok, föld, csillagrendszer, kertkapu, tejút, lét és nemlét, itt, most, agancs, nép, elhivatottság és szimpatikus, aranyos emberkén Babits-bajusz. Valahol olvastam, megbízható helyen, hogy ilyenkor élénkebbé válik az anyagcsere, meggyorsul a tápanyagok oxidációja, ezáltal több hő termelődik. Nem árt ismerni ezeket a dolgokat. Mintha alábbhagyott volna, vagy kezdek én is hallucinálni? Most már a bérc teljesen eltűnt, s a nyulat kételyek kezdték gyötörni: vajon sikerül-e bekenni pizzáját azzal a jó Cirio-féle ketchuppal, mert a helyzet kezdett komolyra fordulni. Hallucinált. A szél, ahelyett, hogy alábbhagyott volna, felerősödött, s kétmaréknyi hóból gyúrt labdákat csapkodott fagyos füleihez. Ezek az ütések kezdetben elviselhetetlen fájdalmat okoztak neki, később már nem. Máskor hasznos, periszkópszerű hallószerveiben, melyek kánikulában óránként/négyzetcentiméterenként — hozzávetőleges számítások szerint — tíz kalóriát sugároznak az éterbe, könnyen végzetessé válható óvatlanságának köszönhetően megfagyott a víz. Nem göngyölte össze időben, pedig az ivóvíz szélben semmi hasznát sem vehette halló- és hűtőszervezetének. Főleg az utóbbira nem volt szükség. Ilyen esetekben, amikor a higany fagypontra száll, a kutyaharapást szőrével ellenére a hűtés téves metódus. Antifrizre gondolt, és elmosolyodott. Hetedhét országban híres volt akasztófahumoráról. Nem volt istenfélő, mégis az idő múltával egyre sűrűbben környékezte meg a gondolat: ez csak valami felsőbb hatalom által rászabott büntetés lett. Akárhogy is nézte, az oroszán-ügyben nem találta magát bűnösnek. Jogosnak, szimpatikusan fondorlatosnak vélte azt, amit a zsarnokkal cselekedett. Úgy vélte, ha van igazság, s a fentiek igazságosak, márpedig azoknak kell lenniök, akkor szemfülességével, találékonyságával elnyerhette tetszésüket. *De mégis itt van ez a kellemetlen hóvihár.* Azután arra gondolt, hogy azért kell lakolnia, mert apósa születésnapján túl sok bodzapálínkát ivott, s annak ellenére, hogy a sün-eset után megfogadta, sosem fog hencegni, többé, hencegett. Azt mondta az egész vendégsereg füle hallatára, hogy ő bizony megfutamítja a farkast, s ami az egész dologban a legfurcsább, meg is futamította, de csupán a szerencsés véletlennek köszönhetően, ezért másodsor is fogadalmat tett. Azt is megígérte önmagának, hogy soha többé nem festi falra az ördögöt. Pontosan abban a pillanatban ígérte ezt meg, amikor a falra festett ördög megjelent, miután ő a sebtében menedékkül választott fa ágáról egyenest az or-

das fejére pottyant. *Ki látott nyulat fára mászni?* A nóta hazudik, pedig hányszor elénekelték dáridózás közben. Habár a hengegés csúnya dolog, akárhogy mérlegelte, nem találta ilyen súlyos bűntetéssel egyenértékűnek. Volt egy ügye a nyúlnak valamikor, valahol (hogypontosan mikor és hol történt, nem fontos, lehet, hogy 1786. október 6-án, az is lehet, hogy 1848. szeptember 10-én, az is valószínű hangzik, hogy 1913. április 33-án vagy 1931. július 11-én, a Darmstadter és a National Bank csődjével egyidőben Kenyában, Svédországban vagy Medenacsban), amelyre nem szívesen emlékezett vissza, amely valószínűleg nem is vele történt, de gyengébb pillanataiban komolyan furdalta a lelkiismeretét. Az egyetlen, amikor igazából engedett az ördög csábításának. Nem lesz jó. Idővel és térrel kell felfegyverezni. Konkrét nyúlról kell beszélni. Újból kezdem. Volt egy ügye a nyúlnak valamikor, valahol (hogypontosan mikor és hol történt, nem fontos), amelyre nem szívesen emlékezett vissza, amely gyengébb pillanataiban komolyan furdalta a lelkiismeretét. Az egyetlen, amikor igazából engedett az ördög csábításának, aki a róka képében jelent meg előtte. Ínséges idők voltak azok, s úgy tűnt, nincs más hátra, mint bűntársává lenni a rókának, aki a maga módján tökéletes tervet agyalt ki. *Lopni! Még hozzá kalácsot.* Hengegés és lopás közt ég és föld különbség az utóbbi javára — negatív irányban. Összeborzadt. *Nem mentség az, hogy akkor éhezünk. Egyáltalán nem.* Azt sem találta enyhítő körülménynek, hogy a kosarat cipelő lány kesztyűt akart csináltatni belőle — azért tette le a terhét és hajolt le érte. Lelki szemeivel a szűcsipar legutóbbi divatsikolyát látta meg az úton heverő, látszólag élettelen nyúlban. *Nem, nem mentség az, hogy kesztyűt akart csináltatni belőlem annak ellenére, hogy az nem egy szép dolog, de neki megbocsátható, mert fázott a keze.* Gondolom, egészen megémberedett abban a nagy hidegben. *Szegény, nyáron a farkas, télen a róka meg én. Meddig él még az a raplis öreganyja? Mindezt annak a kleptomániás rókának köszönhetem. Meg is tanítottam kesztyűbe dudálni, habár a róka esetében elképzelhető, hogy csütörtököt mond a pedagógia. Mindenesetre, ha a lopásról nem is szokik le, azóta jól meggondolja, mielőtt lékebe dugja a farkát. Én igazán nem is voltam rászorulva arra a kalácsra. Mértéktartó rágcsálással nyugodtan átvészelttem volna a telet. Most nézhetem, hogy kerülök ki ebből. Miért nem küldik javítóintézetbe azt a rókát? Mindig rosszban sántikál, főleg azóta, hogy ellőték a hátsó lábát. Világ cinikusa, nem született aszkézisre, s mindig bajba rántja a*

másikat. Jól megjárta. Az ilyeneket büntetni kell. Foghíjas ez az erdei-mezei igazságszolgáltatás, pedig milyen tömeges. De mi, nyulak, nem változtathatjuk meg a világot, nem válthatjuk meg. Nem is tudom, mi hiányzik. Az összetartás? Fene tudja. Talán nem is vagyunk elég bátrak. Ki tudja. Fenemód hideg van, csak a szél gyengülne egy kicsit! Bűn és bűnhődés, ez a kettő együtt jár. Ennek így kell lenni. Úgy látszik, mások megbüntetése nem oldoz fel. Hű, az istenit! ez jó orrba dörgölt. De könyörgöm, álljunk meg egy pillanatra! Kislány ide, kislány oda, ő az én bőröm akarta lenyúzni. Vegyük csak ezt fontolóra! Az imént nagyon könnyen megbocsátottam neki. Hát már mások megnyúzása nem is számít főbenjáró bűnnek? Maga a szándék majdnem olyan súlyos, mint maga a tett. Persze, enyhítő körülmény az, hogy ő holtnak vélt. Halljátok ti odafenn? Enyhítő körülmény-e ez? Kezdek meghülyülni? Nem válaszolnak ezek egy nyúlnak. Csitt, ezek gondolatolvasók. Csitt, csitt! Édes jó anyám, csitító szavaid most is hallom. Ugyan merre jársz? Az a gyanúm, ezer fiad közül egyedül én fogok bűnhődni összevissza beszéd címén. A kislány így vagy úgy valószínűleg szintén bűnhődni fog, de ez engem nyilván nem oldoz fel — eddig eljutni nem volt nehéz. Könnyen ment, különösebb logikai ugrás nélkül. Anyám! legbutább gyermeked voltam, emélekszel még rám? Nem hiszem. Ekképp morfondírozva csetlett-botlott a hófúvásban, kerülgette a buckákat, melyeket hol ide, hol oda épített a szeszélyes légörvény: a hátrahagyott torlaszokat a magasba emelte, s ismét elébe szórta. Teljes egészében az ösztönére bízta magát, a lelket fogva tartó, melengetve szállító, viharral küszködő törékeny, bundás hajócskát, a kis földi lélekvesztőt. Fordítsuk meg ezt az egészet, s vegyük szemügyre a másik oldalát! Nézzük ezt az egészet a derűsebbik oldaláról! Nem más ez, mint kaland. Bajsomra mondom, kaland, mely szerencsésen végződik, hajónk hosszú megpróbáltatások egész sora után biztonságos révbe fut majd, s a kapitány elnyeri méltó jutalmát. Lássuk, mi is lesz az. Nem is kell ezen sokat gondolkodni. Megvan. Olyan kézenfekvő, hogy kézenfekvőbb nem is lehet. Itt van a nagy kerek pizza a hónap alatt. Megküzdök saját pizzámért, harcolok saját pizzámért, s végül elnyerem saját pizzámért. Bravó! Én vagyok a vakmerő Hatteras kapitány, a jeges óceánok Kolumbusa. Ho-vá-mégy-te-kis-nyu-lacs-ka-in-gyom-binyom-tá-li-ber-tu-tá-li-ber-má-li-ber. Most eltűnt egy pillanatra: a szél telehordta az árkot, nem vette észre, s behuppant. (És félelem mardosta szívünket és közöny.) De már előkaszálódott a túlolda-

lon. (És köszöntjük: ecce, cuniculus!) *Nem jutok egykönnyen dögrövásra, hé! In-gyom-bin-gyom-tá-li-ber-tu-tá-li-ber. A megpróbáltatások hiánya az élet megrontója. Halál a relatív jólétre! Hogy is van ez a tanulságos versike? Ott lenn, hol csend honol a dús tájon, nyúl baktat, sok a jó falat, a környék steril, veszély nincs, langyos, lagymatag minden, unalmas. Éljenek a megpróbáltatások! Halál az elért Eldorádókra! És fenn, ha van valami, az Eldorádó? És az égi helytartó? Neki is valaki parancsol. Ugye, így kell lennie? Atyám, végy magadhoz, szenvedek. Csitt! csitt! jobb lesz ezzel nem viccelődni legalább addig, míg fény nem derül a torinói Krisztus-lepel titkára. De én lehetek ő, akit állítólag csak a fuldoklók látnak. Nem tudok én ezzel zöld ágra vergődni. Feltehetjük-e ebben az esetben a kérdést az egész világmindenség keletkezéséről? Természetesen. Ez pedig mit jelent? Jelenti kérem szépen azt, hogy megkíséreljük megmagyarázni, hogyan keletkezett maga az anyag. Mi tudjuk, hogy az anyag örök, tehát a világ is öröktől fogva létezik. Tökéletes kóan, s a buzi fizikarcsi nagyot harapott az almába. Tehette, mert zseni volt. Különbem semmi köze az egészhez, és mégis sok köze van az egészhez. Ezt így mondják. Ez a második tökéletes kóan. Folytathatnánk tovább, de jobb lenne ehelyett felkötni a nyúlcipőt és iszkiri, és se füle, se farka, pardon, köd előttem, köd utánam. Így ment a nyúl a hóviharban immár messze maga mögött hagyva az árkot — merem mondani —, miközben a szél erősen fújt továbbra is, sodorta a havat, egyre hidegebb lett, a ketchup egyre keményebb, a bérc pedig egyre jobban egyáltalán nem látszott. Nem kellett attól tartania, hogy a ketchup összemaszatolja bundáját. Nem, ettől egyáltalán nem kellett tartania. Önmaga biztatására néha hangosan elénekelte, hogy: *ho-vá-mész-te-kis-nyu-lacs-ka-ingyom-bin-gyom-tá-li-ber*. És viccelődött: *ave Ceasar, morituri te salutant! Üdvözlégy császár, a halálba menők üdvözölnek!* Iskolás éveiben nagyon szerette a történelmet meg a latint, míg a matematikát utálta. Sajnos, tanárai nem fedezték fel a benne rejlő vonzódást eme tantárgyak iránt, így ezekből a tantárgyakból is túlnyomórészt hasonló osztázatokot kapott, mint az általa mélységesen megvetett matematikából. Lendülete azonban sosem tört meg, s az iskolapadot kinöve, átlépve a Rubicont, szabad idejében valósággal falta a történelmi és a latin literatúrát — így lendült át könnyedén a dilettantizmus kőfalán. Kis rövidnadrágos virgonc tapsifüles iskolatáskával a kezében, aranyos volt. Most a pizzáját szorongatva mint a viharban. *Talán csak nem saját Danaida-ajándékomat, kis**

trójai falovamat szorongatom? De ezt a gondolatot sikerült gyorsan elhessegetnie. Ment tovább rendületlenül. Gondolta: biztonság kedvéért talán imádkoznia kellene, de nem tudta még a Miatyánkot sem, eredeti ötletei pedig nem voltak, így hagyta az egészet a fenébe, és ment tovább. Gondolata: talán áldozatot kellene bemutatnia, de mivel önmagán és pizzáján kívül semmi más feláldozhatóval nem rendelkezett, ezeket pedig teljes értelmetlenség lett volna feláldozni, nem mutatott be áldozatot, ellenben megígérte, ha hazaér, gondolkodni fog róla. És ment tovább. A pizza jobb, mint a kalács. Még a legegyszerűbb sajtos/paradicsompürés pizza is finomabb mindennemű kalácsnál. Meleg, nyúlós sajttal a számban sikítani tudnék. Gyönyörű érzés. Meddig nyúlik a sajt? Nyilván szabványosított sajt-próbatesteket kellene folytonosan növekvő húzóerő segítségével megnyújtani. Nem hallottam, hogy valaki is ilyen badarságokra fecsérelné drága idejét. Én is mikén nem töröm a fejem! Jobban tenném, ha figyelnék a lábam elé. Az előbb is hogy belehuppantam abba az árokba. Azt hittem, végem, ütött utolsó másodpercem, de nem. Emlékezniem kellett volna rá, hogy ott van. Egyszer csak elsötétült körülöttem minden. Még jó, hogy ki tudtam kecmeregni onnan. Mákos kalács, diós kalács, kakaós kalács és ki tudja, mi még. Mákos rétes, túrós rétes, tököses rétes, aki nem lép egyszerre, ugye? Ilyen bukta, olyan bukta, darázsészek, torta. Habostorta, gyümölcstorta, diótorta, rumos szelet. Mandulás epertorta? Még a mandulás epertortáért sem adnám oda a pizzát, főleg a finom gombásat. Hagymás vajban párolt, ahogy a szakik mondják: kis cikkekre vágott gomba. Óriási! Doberdo-szeletek, epres diplomatapudingok fenébe! Kellő óvatosságot igénylő körültekintéssel ugyanoda tanácsolom a francia baracktortát is. Hoppla! Mit össze nem hordott. Bosszantó. Az egyetlen és az igazi a pizza, a pizelle elbújhat mint holmi ócska hamisítvány. Piskótatorták, átok reátok! Mindannyiatokhoz habostortát vágnék. Tejporban gázolok. Amerre nézek, tejpor. Tejpor mindenfelé. Bezzeg neki jól jött volna a tejpor, tápláló por, vízzel hígítva majdnem tökéletes tej. Csodás. Mikor is találták fel a tej porítását? Nem jut eszembe. Ha ez csak ugyan tejpor lenne, nem vesztek volna annyian oda. Kíváncsi vagyok, csakugyan megmentette-e volna őket egy ilyen nevezhetem: coda. Hiába, a testnek táplálékra van szüksége. Atkozott porhüvely!